

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159:352

Дунець Л. М., Павліченко А. П.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Дунець Л. М., Павліченко А. П. **Особливості професійного спілкування майбутніх працівників поліції.** У статті розкрито особливості професійного спілкування та пов'язані з цим особливості психологічної підготовки працівників поліції у вищому навчальному закладі. Визначено сутність поняття «професійне спілкування працівників поліції». Виявлено компоненти професійного спілкування працівників поліції. Проаналізовано структуру професійного спілкування працівників правоохоронних органів. Визначено сутність поняття «комунікативна компетентність» працівників поліції та підходи до його визначення. Здійснено загальну характеристику особливостей професійного спілкування майбутніх працівників поліції. Визначено загальні правила професійного спілкування працівників поліції.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, компоненти професійного спілкування, комунікативна компетентність, працівник поліції, працівник правоохоронних органів, професійне спілкування.

Дунец Л. М., Павличенко А. П. **Особенности профессионального общения будущих работников полиции.** В статье раскрыты особенности профессионального общения и связанные с этим особенности психологической подготовки сотрудников полиции в высшем учебном заведении. Определена сущность понятия «профессиональное общение работников полиции». Выявлены компоненты профессионального общения работников полиции. Проанализирована структура профессионального общения сотрудников правоохранительных органов. Определена сущность понятия «коммуникативная компетентность» работников полиции и подходы к его определению. Осуществлена общая характеристика особенностей профессионального общения будущих сотрудников полиции. Выявлены общие правила профессионального общения работников полиции.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, компоненты профессионального общения, коммуникативная компетентность, работник полиции, сотрудник правоохранительных органов, профессиональное общение.

Постановка проблеми. Вимоги сьогодення потребують нових підходів до вдосконалення професійного спілкування працівників поліції. Успішність професійної діяльності працівників правоохоронних органів суттєво залежить від професійно-психологічної підготовки, адже найчастіше їм доводиться здійснювати професійне спілкування у складних ситуаціях, з необхідністю прийняття виваженого рішення в умовах гострого дефіциту часу.

Професійне спілкування є не лише зовнішньою стороною професійної діяльності працівника поліції, але й визначає внутрішній рівень його культури і ступінь самоповаги. Саме тому професійне спілкування працівника правоохоронних органів є показником його моральної вихованості і загальної культури, важливою умовою створення довіри і сприятливого соціально-психологічного клімату у професійній діяльності.

Однією з інтегральних особистісних характеристик, що відображає рівень професіоналізму працівника правоохоронних органів, є його комунікативна компетентність, тобто вміння грамотно та ефективно спілкуватися, насамперед, з об'єктом службової діяльності.

Для працівників правоохоронних органів спілкування є основним інструментом під час виконання професійних обов'язків, основним засобом реалізації всіх сторін їхньої професійної діяльності: пошукової, комунікативної, посвідчувальної, організаційної, реконструктивної, соціальної.

Таким чином, проблема професійного спілкування є однією з найактуальніших у підготовці майбутніх працівників правоохоронних органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфічна комунікація правоохоронців, яка передбачає спілкування з різними категоріями громадян, зокрема з правопорушниками, злочинцями, – одна з невід'ємних складових їхньої професійної діяльності. Сучасні дослідження з питань діяльності та комунікації працівників правоохоронних органів у складних, конфліктних, екстремальних ситуаціях висвітлені у роботах В.Г. Андросюка, В.Ф. Антипенка, О.М. Бандурки, В.І. Барка, О.М. Васильєва, Е.О. Дідоренка, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєва, В.О. Коновалової, М.В. Костицького, В.Г. Лукашевича, В.С. Медведєва, О.М. Морозова, О.М. Столяренка, С.А. Тарарухіна, Г.О. Туманова, С.І. Яковенка та ін. [2; 3; 4; 7; 8; 9; 11; 12].

Відомі й різні підходи до виділення функцій спілкування. Зокрема, М.Р. Бітянова виділяє наступні функції:

- спілкування – форма існування та прояву людської сутності;
- спілкування – комунікативно-зв'язуюча роль у колективній діяльності;

- спілкування – важлива життєва потреба людини, умова її благополуччя;
- спілкування – психотерапевтична, підтверджувальна роль у житті будь-якої людини [5, с. 36].

Аналізуючи роль спілкування у житті людини, В.Г. Крисько виділяє його прагматичну, формувальну, підтверджувальну, міжособистісну та внутрішньоособистісну функції [7, с. 142].

У даних дослідженнях висвітлені важливі аспекти. Однак, поки ще недостатньо виокремлені специфічні чинники професійного спілкування правоохоронців.

Мета статті – аналіз особливостей професійного спілкування майбутніх працівників поліції.

Виходячи із актуальності та недостатньої розробки проблеми, нами визначено такі **завдання дослідження**:

1. Виявити компоненти професійного спілкування працівників поліції (перцептивний, комунікативний та інтерактивний).
2. Проаналізувати структуру професійного спілкування працівників правоохоронних органів.
3. Визначити сутність поняття «комунікативна компетентність» працівників поліції та підходи до його визначення.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Багато труднощів науковці пов'язують з тим, що майбутній фахівець не володіє достатньою мірою вмінням спілкуватися як основним інструментом своєї діяльності. Тому, враховуючи нагальну потребу в розв'язанні цієї проблеми, важливо забезпечити високий рівень навчання психології спілкування майбутніх працівників поліції у вищому навчальному закладі.

У Державному університеті «Житомирська політехніка» лекції з юридичної психології та професійно-психологічної підготовки працівників поліції, як правило, проводять кваліфіковані викладачі. Навчальна лекція – це логічно вивершений, науково обґрунтований, ілюстрований за необхідності засобами наочності, і систематизований виклад певних питань з психології спілкування загалом та професійного спілкування, зокрема.

На лекціях з юридичної психології та професійно-психологічної підготовки працівників поліції викладач знайомить майбутніх працівників правоохоронної діяльності з поняттям, структурою та функціями спілкування; сприйняттям та взаєморозумінням у професійному спілкуванні; вербальними та невербальними засобами професійного спілкування; комунікативними бар'єрами у професійному спілкуванні та методами їх подолання; інтерактивними параметрами професійного спілкування працівників правоохоронних органів.

Серед ефективних форм і прийомів навчання, що сприяють розвитку професійного спілкування, на нашу думку, є методи проблемного викладу лекції, прийоми створення проблемних ситуацій, виступи здобувачів вищої освіти з міні-лекціями на конкретну тему тривалістю 5–6 хвилин. Особлива роль відводиться методу вправ, які сприяють розвитку і зміцненню потрібних комунікативних умінь.

Формування комплексних комунікативних умінь на основі знань, навичок і початкових умінь професійного спілкування продовжується і на семінарських заняттях. Крім того, ефективними формами організації навчання є тренінг професійного спілкування, тренувальні вправи, самостійна робота здобувачів вищої освіти, консультації, іспити.

Однією з ефективних форм на семінарських заняттях є підготовка промов, участь у бесідах, дискусіях, диспутах з урахуванням основних правил і вимог професійного спілкування. Можна практикувати виступи-експромти, де за одну хвилину потрібно розвинути тезу.

Потрібно пам'ятати, що спілкування є найважливішим середовищем духовного, суспільного і особистісного прояву людини, засобом досягнення взаєморозуміння між людьми. Соціально-психологічна сутність спілкування полягає в тому, що воно є живим процесом взаємодії людей, людини із собою та світом.

Спілкування забезпечує всю багатогранність життєдіяльності, відносин, самопрояву і самоствердження індивідів за допомогою мови і таких способів передачі інформації, як міміка, поза, рухи тіла, жести, зображення, символи, звукові сигнали, умовні знаки.

Потреба у спілкуванні закладається в людині генетично, як природна умова існування людини суспільної і розумної. Спілкування забезпечує обмін інформацією, взаєморозуміння, ділове співробітництво, творчість між людьми; розвиває їхню психіку, збагачує свідомість.

Спілкування працівників правоохоронних органів відбувається насамперед у межах виконання різноманітних професійних дій: бесіди, допиту, одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, обшуку тощо. І це не просто розмова працівника правоохоронних органів з іншою людиною, це такий акт поведінки, який здійснюється для вирішення певних професійних завдань. Професійні особливості такого спілкування визначаються:

- результатом, який повинен бути досягнутим (дача показань, встановлення істини, зміна поведінки громадянина та ін.);

- його перебігом у режимі права і правовідносин;
- контактом з непростими людьми;
- обстановкою напруженості, конфліктності, протистояння.

Саме тому працівникам правоохоронних органів необхідно знати як загальні закономірності спілкування, так і особливості їх прояву в конкретних умовах, конкретні психотехнології та психотехніки спілкування, тобто бути комунікативно компетентними.

Спілкування є складним процесом взаємодії між людьми, що полягає в обміні інформацією пізнавального або афективно-оцінного характеру, а також у сприйнятті й розумінні партнерами один одного.

Спілкування – одна із основних сфер людського життя, яка має різноманітні види і форми. Спілкування може бути опосередкованим і безпосереднім, діалогічним і монологічним, конфліктним і дружнім [6, с. 59].

У соціально-психологічній літературі використовується поняття «ділове спілкування», спрямоване на забезпечення переговорів, ведення нарад і офіційного листування, на високу ефективність публічних виступів. У конкретній професійній галузі, у тому числі й у правоохоронній діяльності, ділове спілкування має свою специфіку й називається професійним, а іноді службовим, посадовим, статутним [5, с. 48].

Спілкування є складовою частиною підготовки майбутнього працівника поліції.

Професійне спілкування працівників правоохоронних органів – це різновид спеціально організованої взаємодії людей (керівників і підлеглих; працівників, рівних за посадовим становищем; працівників і громадян; працівників і правопорушників), змістом якого є пізнання, обмін інформацією і вплив учасників комунікативного процесу один на одного з метою вирішення правоохоронних завдань.

Аналіз структури професійного спілкування працівників правоохоронних органів та його динаміки дозволяє виділити чотири основні етапи:

1) психологічне «читання» особливостей поведінки, зовнішнього вигляду, використання наявної інформації про конкретну людину й складання первинного психологічного портрета взаємодіючої особи;

2) пошук психологічних передумов ефективності спілкування й створення сприятливих умов для міжособистісного контакту;

3) взаємодія та вплив у процесі професійного спілкування на інших осіб з боку працівника правоохоронних органів з метою вирішення професійних завдань;

4) оцінка результатів конкретного акту спілкування, планування змісту і процесу подальших контактів з певними особами.

Що стосується поняття «комунікативна компетентність» працівників поліції, то є різні підходи до його визначення. Найчастіше для розкриття сутності та структури цього явища використовують наступні категорії:

- здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми;

- вміння людини організувати «міжособистісний простір» у процесі спілкування з людьми, керувати процесами спілкування;

- здатність людини брати на себе та виконувати різні соціальні ролі, вільне володіння вербальними та невербальними засобами спілкування;

- вміння давати соціально-психологічний прогноз комунікативної ситуації, у якій має бути спілкування;

- здатність демонструвати знання комунікативної поведінки, соціально доцільної в певній ситуації;

- здатність керувати так званими «процедурними» аспектами комунікації для її плавного протікання (це стосовно професійного спілкування) та інші.

У цілому поняття «комунікативна компетентність» відбиває вміння людини психологічно грамотно й ефективно спілкуватися.

Слід зазначити, що формування та розвиток комунікативної компетентності і комунікативної культури працівників правоохоронних органів є одним з основних завдань їх професійно-психологічної підготовки [2, с. 57].

Велике значення для спілкування має «відкритість», тобто вміння бути чесним і природним у відносинах з іншими. Відкритість як психологічний феномен безпосереднім чином залежить від ступеня усвідомлення свого внутрішнього «Я» і сприйняття себе на особистісному рівні. Неадекватне уявлення про себе створює багато психологічних бар'єрів спілкування, веде до ігнорування інформації, чужої думки, що може призвести до конфліктної поведінки.

Коли людина поводиться відкрито, то інші люди можуть довідатися про неї більше, що збільшує можливість взаєморозуміння. Якщо людина закривається, вона починає гірше усвідомлювати себе.

Дуже важливо, щоб працівники поліції дотримувались загальних правил професійного спілкування з правопорушниками, а саме:

- уважно слухали та демонстрували те, що почули зі сказаного;
- не боялися уточнювати деталі;
- говорили так, щоб їх зрозуміли;
- говорили про себе, про невинних людей, але не про правопорушника;
- говорили заради досягнення мети;
- були готові розбиратися з проблемою, а не з людьми (тобто не займатись перевихованням правопорушника);
- запропонували правопорушнику спільно подумати, як вийти із конкретної ситуації;
- за будь-яку ціну домагались того, щоб спілкування хоч на деякий час стало спільною діяльністю, в якій потрібно спільно вирішувати завдання, як вийти з ситуації, що склалася [6, с. 55–56].

Професійна необхідність примушує працівників правоохоронних органів спілкуватися з громадянами, справи яких не викликають симпатії та співчуття. Зустрічі й спілкування з ними відбуваються не за власним вибором та бажанням, а через виконання службового обов'язку. Такі люди спричиняють появу негативної емоційної реакції. Однак професіонал-працівник поліції повинен завжди бути готовим до взаємодії з будь-якою людиною, незалежно від особистих симпатій, а також дотримуватись етичних норм поведінки та толерантності при виконанні службових обов'язків, а також у повсякденному житті [10]. Діяльність персоналу правоохоронних органів належить до професій типу «людина-людина», тому її ефективність багато в чому залежить від рівня розвитку здібностей до пізнання поведінки інших людей, розуміння своїх переваг та недоліків у професійному спілкуванні [1, с. 5].

Висновки. Таким чином, недотримання та порушення працівником поліції правил професійного спілкування може стати причиною непорозуміння, викликати заперечну реакцію у співрозмовника й негативно позначитися на справі та подальшій кар'єрі. Професійне спілкування є складовою іміджу працівника правоохоронних органів.

Отже, дослідження в галузі психології свідчать, що для ефективної професійної діяльності працівникам правоохоронних органів особливо важливо опанувати наукові основи професійного спілкування, уміти творчо їх застосовувати. Маючи знання і професійну майстерність, працівник поліції визначає цілі своєї діяльності та виробляє стратегію, що визначає засоби їх досягнення; приймає відповідні обраній стратегії рішення, за які він несе персональну відповідальність.

Напрямки оптимізації професійно-психологічної підготовки полягають, у першу чергу, у впровадженні в систему підготовки майбутніх працівників поліції у вищому навчальному закладі сучасних тренінгових технологій та різноманітних видів навчальних занять, що ґрунтуються на всебічному розвитку індивідуально-психологічних особливостей, знань і вмінь працівника, психологічній діагностиці і прогнозуванні його поведінки, розвитку мотивації професійної діяльності.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку вважаємо дослідження можливостей подальшого вдосконалення професійної підготовки працівників поліції відповідно до нових вимог і сучасних методів навчання.

Список використаних джерел

1. Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/stru/page3>
2. Барко В.І. Розвиток комунікативних умінь керівників міліції та вирішення конфліктів (психолого-педагогічний аспект) : навч. посіб. / В.І. Барко, Ю.Б. Ірхін, П.П. Підюков. – К. : Київський юридичний інститут, 2005. – 110 с.
3. Галустьян О.А. Особливості професійного спілкування інспекторів патрульної поліції під час охорони публічного порядку / О.А. Галустьян, Л.М. Захаренко, Т.І. Юрченко-Шеховцова // Актуальні проблеми психології малих груп : зб. тез IV Всеукр. наук. конференції (Київ, Інст-т соц. та політ. психології НАПН України, 18–19 трав. 2017 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gorn.kiev.ua/group/tezy07.html>
4. Дубова І.О. Особливості професійного спілкування працівників міліції в екстремальних умовах : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / І.О. Дубова. – К., 2003. – 19 с.
5. Дунець Л.М. Психологія спілкування : [навч. посіб. для студентів спеціальностей «Соціальна педагогіка» та «Практична психологія»] / Л.М. Дунець. – Хмельницький : ТУП, 2003. – 142 с.
6. Крашеніннікова Т.В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції : навч. посіб. / Т.В. Крашеніннікова. – Дніпро : Адверта, 2017. – 107 с.

7. Крысько В.Г. Социальная психология : учебник для вузов [Текст] / В.Г. Крысько. – [2-е изд.]. – СПб. : Питер, 2006. – 432 с.
8. Морозова А.В. Психология влияния / А.В. Морозова. – СПб. : Питер, 2001. – 512 с. : ил. (Серия «Хрестоматия по психологии»).
9. Практична психологія у правоохоронній діяльності : навч.-метод. матеріали / П. Сопек, Л. Мороз, З. Яковенко. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 164 с.
10. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України №1179 від 09.11.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>
11. Психологія оперативного спілкування та діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ / за ред. члена-кореспондента АПН України, професора Е.О. Дідоренка. – Луганськ, 2007. – 550 с.
12. Юридична психологія [Текст] : навч.-метод. посіб. щодо самостійного вивчення дисципліни / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”; [уклад.: С. І. Ніколаєнко, С.О. Ніколаєнко]. – Суми : ДВНЗ “УАБСНБУ”, 2014. – 145 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Nakaz MVS Ukrainy vid 26.01.2016 № 50 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu sluzhbovoi pidgotovky pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/stru/page3>
2. Barko V.I. Rozvytok komunikatyvnykh umin kerivnykiv militsii ta vyrishennia konfliktiv (psykholoho-pedahohichniy aspekt) : navch. posib. / V.I. Barko, Yu.B. Irkhin, P.P. Pidiukov. – K. : Kyivskiy yurydychniy instytut, 2005. – 110 s.
3. Halustian O.A. Osoblyvosti profesiinoho spilkuvannia inspektoriv patrolnoi politsii pid chas okhorony publicnoho poriadku / O.A. Halustian, L.M. Zakharenko, T.I. Yurchenko-Shekhovtsova // Aktualni problemy psykholohii malykh hrup : zb. tez IV Vseukr. nauk. konferentsii (Kyiv, Inst-t sots. ta polit. psykholohii NAPN Ukrainy, 18–19 trav. 2017 r.). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gorn.kiev.ua/group/tezy07.html>.
4. Dubova I.O. Psykholohichni osoblyvosti profesiinoho spilkuvannia pratsivnykiv militsii v ekstremalnykh umovakh : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : spets. 19.00.06 «Iurydychna psykholohiia» / I.O. Dubova. – K., 2003. – 19 s.
5. Dunets L.M. Psykholohiia spilkuvannia : [navch. posib. dlia studentiv spetsialnosti «Sotsialna pedahohika» ta «Praktychna psykholohiia»] / L.M. Dunets. – Khmelnytskyi : TUP, 2003. – 142 s.
6. Krasheninnikova T.V. Komunikatyvna kompetentsiia pratsivnyka Natsionalnoi politsii : navch. posib. / T.V. Krasheninnikova. – Dnipro : Adverta, 2017. – 107 s.
7. Krysko V.G. Social'naja psihologija : uchebnik dlja vuzov [Tekst] / V.G. Krysko. – [2-е изд.]. – SPb. : Piter, 2006. – 432 s.
8. Morozova A.V. Psihologija vlijaniya / A.V. Morozova. – SPb. : Piter, 2001. – 512 s. : il. (Serija «Hrestomatija po psihologii»).
9. Praktychna psykholohiia u pravookhoronniy diialnosti : navch.-metod. materialy / P. Sopek, L. Moroz, Z. Yakovenko. – K. : Vyd. PALYVODA A.V., 2005. – 164 s.
10. Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh: nakaz MVS Ukrainy No1179 vid 09.11.2016. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>
11. Psykholohiia operatyvnoho spilkuvannia ta diialnosti operatyvnykh pidrozdiliv orhaniv vnutrishnikh sprav / za red. chlena-korespondenta APN Ukrainy, profesora E.O. Didorenka. – Luhansk, 2007. – 550 s.
12. Iurydychna psykholohiia [Tekst] : navch.-metod. posib. shchodo samostiinoho vyvchennia dystsypliny / Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad “Ukrainska akademiia bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy”; [uklad.: S. I. Nikolaienko, S.O. Nikolaienko]. – Sumy : DVNZ “UABSNU”, 2014. – 145 s.

Dunets, L. M., Pavlichenko, A. P. Features of professional communication of future police officers.

Effective law enforcement requires new approaches to improving the professional communication of police officers. Professional efficiency of police officers depends significantly on their professional and psychological preparedness to make reasonable and quick decisions in difficult situations of professional communication.

Professional communication is not only an external aspect of police officers' work, but it also determines their inner culture and self-esteem. That is why the professional communication of law enforcement officers is a measure of their morality and general culture, as well as an important condition for creating confidence and a favorable social and psychological climate in police departments.

Psychological research findings show that knowledge of scientific foundations of professional communication and their creative application in practice make an effective police officer. With good professional knowledge and skills, police officers set their professional goals and develop relevant tactics to achieve them as well as make appropriate decisions, for which they are personally responsible.

The optimization of professional and psychological police officers' training, first of all, includes introduction of modern training technologies and various types of training aimed at developing future police officers' profession-relevant individual and psychological features, knowledge, skills and motivation.

The follow-up research is planned to focus on the possibilities of improvement of police officers' training in accordance with modern requirements and innovative teaching methods.

Keywords: higher education institution, components of professional communication, communicative competence, police officer, professional communication.

Відомості про авторів

Дунець Лілія Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна.

Dunets, Liliia Mykhailivna, PhD (Psychology), Associate Professor, Department of Law and Law Enforcement, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8632-0392>

E-mail: hnc@ukr.net

Павліченко Андрій Петрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету "Житомирська політехніка", м. Житомир, Україна.

Pavlichenko, Andriy Petrovych, PhD (Psychology), Associate Professor, Department of Law and Law Enforcement, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4795-5643>

E-mail: pavlichenkoap@ukr.net

УДК 159.9:371.1

Карамушка Л. М., Вознюк А. В.

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ОКРУГАМИ
ЯК ІННОВАЦІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

Карамушка Л. М., Вознюк А. В. Психологічний аналіз управління освітніми округами як інноваційними організаціями. У статті проаналізовано основні підходи до розкриття змісту освітніх округів як інноваційних організацій. Визначено структуру освітніх округів як інноваційних організацій. Виокремлено та здійснено аналіз психолого-управлінських проблем, які виникають у процесі створення й функціонування освітніх округів як інноваційних організацій. Розкрито особливості управління освітніми округами в цілому та управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Встановлено відмінність традиційного та інноваційного підходів до управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Ключові слова: освітній округ, управління освітніми округами, управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Карамушка Л. Н., Вознюк А. В. Психологический анализ управления образовательными округами как инновационными организациями. В статье проанализированы основные подходы к раскрытию содержания образовательных округов как инновационных организаций. Определена структура образовательных округов как инновационных организаций. Выделены и осуществлен анализ психолого-управленческих проблем, возникающих в процессе создания и функционирования образовательных округов как инновационных организаций. Раскрыты особенности управления образовательными округами в целом и управления педагогическими работниками в образовательных округах. Установлено отличие традиционного и инновационного подходов к управлению педагогическими работниками в образовательных округах.

Ключевые слова: образовательный округ, управление образовательными округами, управление педагогическими работниками в образовательных округах.

Постановка проблеми. Зростання вимог з боку держави і суспільства до якості та доступності освітніх послуг, впровадження нових державних стандартів в освіті вимагають нових підходів до регіональної системи освіти, основним показником якої є підготовка випускника з відповідними професійно-орієнтованими компетенціями. Однак збільшення кількості малокомплектних закладів освіти, низький рівень їх ресурсного забезпечення (педагогічні працівники, матеріально-технічна база, навчально-методичне забезпечення тощо) призвели до неефективності функціонування даних закладів. З огляду на це виникла нагальна потреба у створенні нової структури освітньої мережі, за якої кожен учень мав би можливість, незалежно від місця проживання, одержати якісні освітні послуги відповідно до його здібностей та інтересів. Такою структурною одиницею, надзвичайно дієвою і прогресивною, як засвідчує досвід інших держав, є освітні округи.

В умовах децентралізації повноважень центральних органів влади Урядом внесено зміни у порядок створення освітніх округів, значно збільшено повноваження опорних закладів, розширено функціональні обов'язки їхніх керівників. У зв'язку з цим виникає необхідність визначення сутності, особливості створення та функціонування освітніх округів як інноваційних організацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналітичний огляд літератури показав, що окремі питання створення та функціонування освітніх округів вивчалися у працях О. Григор'євої [4], В. Громова [5], В. Джалілова [6], Н. Криволапчук [8], П. Кульпіна [9], Курець В.С. [10], Макаренко О.П. [11], Н. Макєєва [12], В. Мелешко [13], В. Новікова [15], Г. Осадчий [16], Є. Сидорова [19], І. Шарапа [22], Л. Юрчук [23] та ін. Що ж до проблеми визначення змісту, структури та специфіки